

І.І.Пегей

ДОСЛІДЖЕННЯ РІЗАННЯ КАРТОННОГО МАТЕРІАЛУ ЗА ПРИНЦИПОМ НОЖИЦЬ

Останнім часом зростає кількість невеликих палітурно-реставраційних майстерень і цехів, яким вкрай потрібне малогабаритне (навіть з ручним приводом) устаткування для обробки картонного матеріалу. Картонорубка КН-1 у більшості випадків є для них недоступною або незручною через ряд різних причин (її дефіцит на ринку брошурувально-палітурного устаткування, висока ціна, потреба надлишкової виробничої площі через значні розміри). Проте подібне устаткування нескладне, і навіть невеликі ремонтно-механічні майстерні можуть освоїти його випуск.

Аналіз спеціальної літератури показав, що в ній відсутні обґрунтовані рекомендації щодо вибору геометричних розмірів вузла різання, який складається (див.рис.1) з нерухомого і рухомого протиножів з центром обертання в точці О. Різання картонного матеріалу відбувається шляхом взаємодії леза рухомого ножа з нерухомим. Рухомий ніж обертається відносно осі закріплення за годинниковою стрілкою. В точці A_1 лезо ножа врізається в матеріал заготовки, а в точці A_2 закінчується процес різання. При цьому ніж повертається на кут $\varphi_{\max} - \varphi_0$, де

$$\varphi_0 = \frac{a}{\sqrt{b^2 + (e+h)^2}} - \arctg \frac{e+h}{b};$$

$$\varphi_{\max} = \arccos \frac{a}{\sqrt{c^2 + e^2}} - \arcsin \frac{e}{\sqrt{e^2 + c^2}}.$$

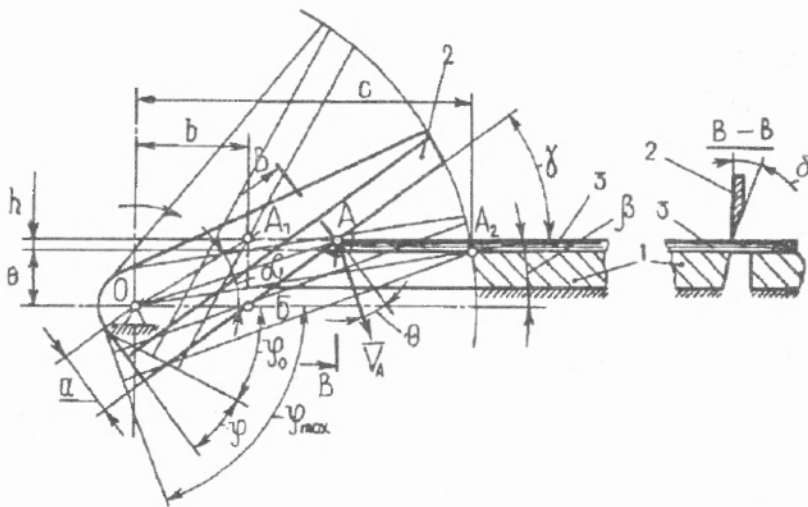

Рис.1. Розрахункова схема:

1 — нерухомий протиніж; 2 — рухомий протиніж; 3 — картонний матеріал; a і b — відстані, відповідно, від осі обертання ножа до його леза і переднього поля картону; c — b — довжина різання; e — ексцентриситет фіксування картонної заготовки; h — товщина картону.

Аналіз процесу ножицеподібного різання показав, що при зміні кута повороту ножа кут врізання γ також змінюється. Як видно з рис.1, на початку різання картону він більший, ніж наприкінці. Кут врізання визначаємо за такою залежністю:

$$\gamma = \arcsin \frac{a}{ob} = \arcsin \left[\cos \left(\arccos \frac{\lambda_1}{\sqrt{\lambda_2^2 + (\lambda_4 + 1)^2}} - \arctg \frac{\lambda_4 + 1}{\lambda_2} \cdot \varphi \right) \right],$$

(1)

де $\lambda_1 = \frac{a}{h}$, $\lambda_2 = \frac{b}{h}$, $\lambda_3 = \frac{c}{h}$, $\lambda_4 = \frac{e}{h}$ — відносні значення геометричних параметрів.

За формулою (1) розраховані значення γ для параметрів $\lambda_1 = 5, 10, 20, 40$; $\lambda_2 = 20$ і 40 ; $\lambda_3 = 100$ і 160 , результати яких подані у вигляді графіків (рис. 2, а). Суцільною лінією і штриховою показані значення кута врізання, для яких, відповідно, $\lambda_4 = 0$ і $\lambda_4 = 15$.

Як видно з графіків, збільшення λ_1 призводить до адекватної зміни γ . Введення параметра $\lambda_4 = 15$ зумовлює трикратне збільшення початкового значення кута врізання ($\lambda_1 = 5$). При проектуванні різального вузла доцільно враховувати такі співвідношення між параметрами: $\lambda_2 = (1,3 - 1,5) \lambda_1$, $\lambda_3 < 5 \lambda_1$, для нульового значення λ_4 та $\lambda_2 = (1,8 - 2,0) \lambda_1$, $\lambda_3 < 7,5 \lambda_1$, для $\lambda_4 < 0,5 \lambda_1$.

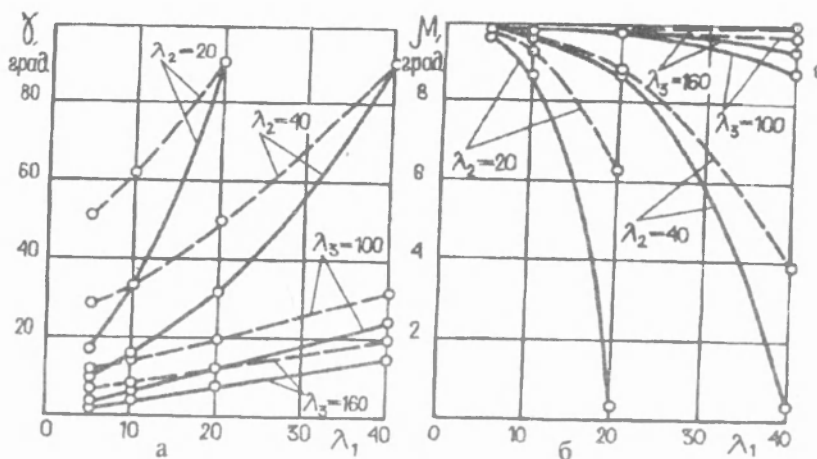
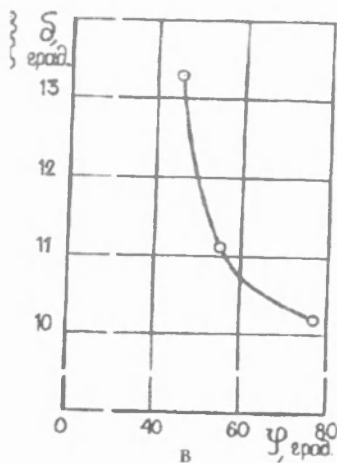

Рис. 2. Результати аналітичних досліджень: залежності кута візання (а) та дійсного кута різання (б) від розташування леза ножа відносно осі його закріплення; залежності кута заточування (в) леза ножа від кута його повороту.

У процесі різання зі зміною кута візання змінюється і дійсний кут різання μ . Він являє собою трансформований кут заточування δ у площині, перпендикулярній до лінії, що з'єднує вісь обертання рухомого ножа із змінною точкою різання картонного матеріалу і визначається співвідношенням [див.: Топольницький П.В. Розробка безвистійного обрізування книжкових блоків спеціальним багатолезним ріжучим інструментом. Дис. на здоб. вч. ст. к.т.н. Львів, УПІ, 1989. 175 с.]

$$\mu = \arctg (tg \cdot \cos \Theta) = \arctg \left[tg \cdot \cos \left(\frac{\pi}{2} - \arccos \frac{\lambda_1}{\sqrt{\lambda_2^2 + (\lambda_4 + 1)^2}} - \varphi \right) \right], \quad (2)$$

де $\Theta = \frac{\pi}{2} - \arccos \frac{\lambda_1}{\sqrt{\lambda_2^2 + (\lambda_4 + 1)^2}} - \varphi$ — кут між перпендикуляром до леза ножа в точці різання А і вектором $\vec{v}$ швидкості цієї точки в обертovому русі.

На рис. 2,б у вигляді графіків подані результати розрахунків дійсного кута різання за формулою (2). Суцільною лінією показані

криві залежності $\mu = f(\lambda_1)$ для значення $\lambda_4 = 0$ і пунктирною — для $\lambda_4 = 15$. Аналіз кривих показує, що зі збільшенням λ_1 від 5 до 40 μ зменшується для всіх перерахованих вище значень λ_2, λ_3 та λ_4 . Важливим є те, що параметр $\lambda_4 = 15$ по відношенню до параметра $\lambda_4 = 0$ спричиняє збільшення значення дійсного кута різання в 15 разів для $\lambda_1 = 20$ і $\lambda_2 = 20$ та в 10 разів для $\lambda_1 = 40$ і $\lambda_2 = 40$. Вплив λ_4 на μ для $\lambda_3 = 100$ і 160 несуттєвий.

Для точного і якісного різання картонного матеріалу та надання стабільного навантаження на приводному валу потрібно забезпечити дійсному кутові різання постійне значення. Один із шляхів полягає у заточуванні леза ножа по його довжині зі змінним кутом. Його визначаємо з (2):

$$\delta = \operatorname{arctg} \frac{\operatorname{tg} \mu}{\cos \left(\frac{\pi}{2} - \arccos \frac{\lambda_1}{\sqrt{\lambda_2^2 + (\lambda_4 + 1)^2}} - \varphi \right)}. \quad (3)$$

Покажемо зміну кута заточування ножа на прикладі. Для цього візьмемо такі значення параметрів: $\lambda_1 = 20, \lambda_2 = 30, \lambda_3 = 90, \lambda_4 = 0$ і $\mu = 10^\circ$. Визначивши спочатку φ , підставимо значення цих параметрів у (3).

Результати розрахунків подані у вигляді графіка (рис.2,в). Для забезпечення постійного дійсного кута різання лезо ножа потрібно плавно заточити на його робочій ділянці від $\delta = 13,3^\circ$ до $\delta = 10,2^\circ$.

Стаття надійшла до редколегії 24.01.96